

PRÁVNÍ ÚPRAVA REGULACE MEZINÁRODNÍHO OBCHODU S OHROŽENÝMI DRUHY

Mgr. Eliška Vítková

1. Aktuální stav přírody a dopady mezinárodního obchodu s ohroženými druhy na ztrátu biodiverzity

1.1 Aktuální stav přírody a význam biodiverzity

Život na Zemi se neustále vyvíjí a přirozená evoluce zahrnuje i postupné vymírání a vznik nových druhů. Od padesátých let 20. století však lidé mění ekosystémy rychleji než kdykoli předtím, což vede k nadměrnému čerpání přírodních zdrojů a následnému kolapsu ekosystémů.¹ Tento proces způsobuje rozsáhlou a často nezvratnou ztrátu biodiverzity, která představuje jeden z nejzávažnějších globálních problémů životního prostředí současnosti² a negativně ovlivňuje celkovou kvalitu života na Zemi.

V některých oblastech vymizela v průběhu druhé poloviny dvacátého století více než polovina původních druhů.³ Podle Mezinárodního svazu ochrany přírody je v celosvětovém měřítku v současnosti ohroženo vyhynutím více než 45.000 druhů živočichů a rostlin, což představuje více než čtvrtinu všech druhů na Zemi.⁴

Hlavní příčinou úbytku biologické rozmanitosti je lidská činnost. Člověk drasticky zasáhl do všech ekosystémů na Zemi a přeměnil přibližně čtvrtinu suchozemského povrchu na obhospodařovanou krajinu.⁵ Nejvýznamnějšími zdroji ohrožení biodiverzity jsou znečištění a ztráta přirozeného prostředí,⁶ avšak k úbytku druhů velkou mírou přispívá také lov a sběr organismů a s tím související nelegální obchod s exotickými druhy rostlin a živočichů, který se nejčastěji soustředí právě na exkluzivní kriticky ohrožené druhy.⁷

¹ Millennium Ecosystem Assessment: Ecosystems and Human Well-being. Synthesis. Washington, DC: Island Press, 2005, str. 1.

² Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, str. 6.

³ Kiss, A., Shelton, D.: Manual of European environmental law, 2nd edition, Cambridge: Cambridge University Press, 1997, str. 181.

⁴ Červená kniha Mezinárodního svazu ochrany přírody, více viz: <https://www.iucnredlist.org/> [cit. 04.08.2024].

⁵ Mezřický, V.: Environmentální politika a udržitelný rozvoj, Praha: Portál, 2005, str. 48–50.

⁶ Kiss, A., Shelton, D., *op. cit.*, str. 181.

⁷ Mezřický, V., *op. cit.*, str. 50.

1.2 Dopady obchodu s ohroženými druhy na biologickou rozmanitost

Mezinárodní obchod s druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin představuje po ztrátě přirozených stanovišť druhou nejzásadnější hrozbu pro biologickou rozmanitost.⁸ Ačkoli tento obchod není novým fenoménem, jeho rozsah a dopady se v důsledku technologického pokroku dramaticky zvýšily. Každoročně je obchodováno s miliony živočichů a stovkami tisíc tun rostlin, což nejen že způsobuje úbytek druhů, ale má i další závažné důsledky, jako je šíření nemocí, podpora korupce a organizovaného zločinu.⁹ Kromě devastace biodiverzity je neodmyslitelnou součástí nelegálního obchodování také kruté zacházení se zvířaty, a to zejména v důsledku drastických způsobů lovu a špatných přepravních podmínek. Naopak udržitelný legální obchod může významně přispívat k rozvoji místní ekonomiky v rozvojových zemích.

1.3 Charakteristika a rozsah nelegálního obchodu

Nelegální mezinárodní obchod s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin je stále velmi rozšířený, a to zejména kvůli jeho poměrně nízkým rizikům a vysoké lukrativnosti. V rozvojových zemích, odkud většina obchodovaných exemplářů pochází, není systém kontroly odchytu zvířat dostatečně propracovaný, v důsledku čehož bývají pořizovací náklady i několikasetnásobně nižší než následné prodejní ceny v zemích dovozu.¹⁰

Hlavními vývozními oblastmi jsou regiony s vysokou biodiverzitou, zejména v rozvojových zemích Střední a Jižní Ameriky, Afriky a Asie.¹¹ Tyto oblasti disponují bohatými přírodními zdroji, ale současně se potýkají s vyšší mírou korupce, nižší vymahatelností práva a nedostatečnou ochranou biodiverzity a životního prostředí. Naopak hlavními dovozci jsou ekonomicky vyspělé státy, zejména členské státy Evropské unie, USA, země Dálného Východu (Čína, Japonsko, Korea), arabské země a Austrálie.¹²

Rozsah nelegálního obchodu s faunou a flórou je enormní – co do objemu zisků se řadí na třetí místo, a to po obchodu s drogami a zbraněmi. Odhady ho-

⁸ Damohorský, M. a kol., *op. cit.*, str. 345.

⁹ Gillespie, A.: *Conservation, Biodiversity and International Law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011, str. 194–195.

¹⁰ Chmelík, J. a kol.: *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení*, Praha: Linde, 2005, str. 43.

¹¹ Stejskal, V.: *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*, Praha: Linde, 2006, str. 131.

¹² Kučera, J.: *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii*, 2. vydání, Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010, str. 4.

voří o ročním obratu nelegálního obchodu v rozmezí 10 až 20 miliard USD, avšak skutečný rozsah může být ještě mnohem větší.¹³

2. Právní úprava mezinárodního obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

2.1 Cíle právní úpravy

Regulace mezinárodního obchodu je významná z mnoha důvodů, avšak bezpochyby nejzásadnějším z nich je ochrana biologické rozmanitosti, která je nelegálním mezinárodním obchodem výrazně ohrožena. Hlavním cílem právní úpravy je proto zamezit nadměrnému využívání přírodních zdrojů a nastavit udržitelnou míru mezinárodního obchodu.

Dalším významným cílem právní úpravy je zabránit týrání a úhynu exemplářů v průběhu přepravy. Právní regulace se stará o zajištění náležité péče o zvířata a zakládá minimální standardy péče o ně.¹⁴ Důležitou součástí právní úpravy je také potlačování organizovaného zločinu, který využívá mezinárodní obchod s živou přírodou k financování terorismu a dalších kriminálních aktivit. Právní regulace míří současně i na potlačování korupce, která se prolíná celým procesem nelegálního obchodování.

2.2 Principy právní úpravy

Právní úprava mezinárodního obchodu s ohroženými druhy je založena na několika zásadních principech, které se objevují ve všech pramenech práva. Mezi nejdůležitější z nich patří princip trvale udržitelného rozvoje, který „současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.¹⁵

Dalším klíčovým principem je princip předběžné opatrnosti, dle něž v případě, že není zcela jisté, zda hrozící nevratné nebo závažné poškození skutečně nastane, není toto důvodem pro odklad opatření, jež mu mají zabránit. Obchod s určitým druhem tak má být povolen pouze v případě, kdy je jisté, že toto obchodování nebude mít na přežití druhu žádné negativní dopady, a naopak v případě pouhé nejistoty o možných negativních dopadech obchodování na tento živočišný či rostlinný druh má být obchod s tímto druhem zakázán.

S tím souvisí také princip prevence, který zdůrazňuje, že použití preventivních opatření bývá účinnější než následná náprava škod.¹⁶ V souladu s touto zásadou

¹³ Gillespie, A., *op. cit.*, str. 196.

¹⁴ Viz článek VIII odst. 3 CITES.

¹⁵ Viz § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

¹⁶ Damohorský, M., a kol., *op. cit.*, str. 154, 346.

má být obchod s ohroženými druhy zakázán vždy, pokud nebudou splněna kritéria stanovená v právních předpisech.¹⁷

3. Jednotlivé druhy pramenů

3.1 *Prameny na mezinárodní úrovni*

Jelikož obchodování s ohroženými druhy překračuje státní hranice, pro jeho regulaci je nezbytná mezinárodní právní úprava a globální spolupráce. Rozhodující význam v rámci úpravy mezinárodní ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost mají mezinárodní úmluvy, ale také dokumenty přijaté na mezinárodních konferencích smluvních stran jednotlivých úmluv, a to nejčastěji ve formě deklarací, doporučení či programů.

Právní úprava obchodu s faunou a flórou se na mezinárodní úrovni vyvíjela v průběhu mnohých desetiletí. První úmluvy byly motivovány spíše ekonomickými zájmy států, avšak od druhé poloviny 19. století začaly postupně vznikat i právní dokumenty, jejichž účelem byla ochrana přírody samotné. Bezpochyby nejvýznamnější úmluvou regulující obchodování s ohroženými druhy je úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES či Úmluva) přijatá v roce 1973 jakožto historicky první celosvětová mnohostranná úmluva regulující mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat a rostlin a výrobků z nich.¹⁸ Hlavním cílem CITES je zajistit, aby neregulovaný mezinárodní obchod neohrožoval přežití jednotlivých druhů fauny a flóry. S Úmluvou souvisí celá řada dalších mezinárodních dokumentů, jež vstoupily v platnost ještě před přijetím CITES, anebo byly vytvořeny až na jejím základě.

3.2 *Prameny na úrovni Evropské unie*

Většina právních aktů Evropské unie souvisejících s regulací mezinárodního obchodu s živou přírodou je odvozena od CITES. EU jde však v některých případech i nad standard nastavený Úmluvou a stanoví vlastní přísnější pravidla pro zajištění vyššího stupně ochrany.¹⁹ Evropská unie je signatářem CITES od roku 2015, avšak vnitřní obchod mezi jednotlivými členskými státy regulaci Úmluvy nepodléhá, pokud probíhá pouze v rámci vnitřních hranic EU.²⁰ Evropská unie reflektovala znění CITES dlouho před vlastním přistoupením k Úmluvě, a to zejména prostřednictvím akčních programů EU pro životní prostředí.

¹⁷ Viz článek II odst. 4 CITES.

¹⁸ Müllerová, H., Stejskal, V.: *Ochrana zvířat v právu*, 1. vydání, Praha: Academia, 2013, str. 75.

¹⁹ V souladu s článkem XIV odst. 1 CITES, který umožňuje odchýlit se od ustanovení CITES, pokud přijímaná právní úprava nastavuje opatření přísnější.

²⁰ Viz článek XIV odst. 3 CITES.

Evropská unie implementovala CITES jako celek v roce 1982 nařízením Rady EHS č. 3626/82, o provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve Společenství. Důvodem pro přijetí tohoto nařízení byly rozdílné vnitrostátní úpravy v rámci EU, jež mohly vést ke konkurenci, pokřivení hospodářské soutěže a narušení společného trhu. Nařízení však umožňovalo v určitých případech přijetí přísnějších opatření i ve vnitrostátní úpravě jednotlivých členských států.²¹ Nařízení bylo navíc závazné a přímo použitelné i pro ty členské státy, které v té době dosud nebyly smluvní stranou CITES.²²

Nařízení Rady EHS č. 3626/82 bylo později nahrazeno aktuálně platným nařízením Rady (ES) č. 338/97, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (dále jen „Nařízení“). Toto Nařízení aktuálně poskytuje obecný zákonný rámec, neboť stanovuje opatření pro obchod s ohroženými druhy v rámci EU a zároveň i opatření pro dovoz, vývoz a zpětný vývoz exemplářů mimo území EU.

Nařízení bere v úvahu aktuálnější vědecké poznatky a současně reflektuje nutnost přijetí přísnějších opatření k regulaci obchodu na vnějších hranicích EU v důsledku zavedení jednotného trhu a zrušení kontrol na vnitřních hranicích. Nařízení stejně jako jeho předchůdce ponechává členským státům možnost přijetí nebo zachování přísnějších opatření.²³ Nařízení ustanovuje orgány, které zabezpečují organizaci provádění Nařízení na úrovni EU a současně upravuje ustanovení výkonných a vědeckých orgánů na úrovni členských států. Nařízení rovněž nastavuje rámec pro sledování jeho dodržování a pro šetření případných porušení a stanoví seznam porušení, za které jsou členské státy povinny ukládat sankce.

Součástí Nařízení jsou také přílohy A, B, C a D, ve kterých jsou podle stupně ohrožení rozřazeny jednotlivé exempláře chráněné Nařízením. Nařízení stanoví v některých případech přísnější úpravu pro druhy chráněné CITES a současně chrání i další druhy, které v přílohách CITES zahrnuté nejsou.

Unijní legislativa se zabývá i trestněprávní úpravou obchodování s ohroženými druhy, a to zejména v rámci směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/99/ES o trestněprávní ochraně životního prostředí. Tato směrnice je zaměřena na ochra-

²¹ Viz preambule nařízení Rady (EHS) č. 3626/82 ze dne 3. prosince 1982, o provádění Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve Společenství.

²² KRÁMER, L.: Focus on European Environmental Law, 2nd edition, London: Sweet & Maxwell, 1997, str. 64–65.

²³ Viz preambule nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.

nu životního prostředí jako celku, avšak specificky chrání také jedince chráněných druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.²⁴

3.3 *Prameny na vnitrostátní úrovni*

Po vzniku samostatné České republiky převzal nově vzniklý stát kontinuálně závazky vyplývající z CITES a bylo tedy nutné zajistit recepci požadavků Úmluvy do vnitrostátního právního řádu. Tuto roli nejprve zajišťovala ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, avšak toto řešení nebylo dostačující, jelikož zákon byl tvořen ještě před přistoupením České republiky k CITES, a proto pro ni bylo relevantních jen několik ustanovení tohoto zákona.

Z důvodu potřeby ucelenější úpravy dané problematiky byl následně přijat zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, který zavedl nad rámec požadavků Úmluvy také povinnou registraci některých exemplářů zakládající povinnost přihlásit k registraci každý živý exemplář druhu přímo ohroženého vyhoubením, nebo druhu, který je nutné chránit usměrňováním dovozu a vývozu.²⁵

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie byla přijata nová právní úprava v podobě zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy (dále jen „Zákon“), který měl nadále platit společně s příslušnými unijními nařízeními. Tento Zákon byl přijat za účelem dosažení souladu vnitrostátního práva s unijním právem, a to jako národní prováděcí předpis k Nařízení a dalším unijním předpisům. Z toho důvodu je při aplikaci Zákona vždy nutné reflektovat rovněž předpisy EU, jelikož právě ty obsahují jádro celé regulace a bez jejich použití by vnitrostátní předpisy nebyly schopné poskytovat ucelenou právní úpravu.²⁶

Zákon provádí požadavky unijních předpisů, které je nutné implementovat na národní úrovni – tedy zejména kompetenční, procesní či sankční ustanovení. V některých případech jde Zákon i nad rámec požadavků unijní legislativy a stanoví přísnější podmínky, a to např. povinnou registraci exemplářů, jež zůstává zachována z předchozí právní úpravy.²⁷

Vedle Zákona existují i další vnitrostátní předpisy, které se zabývají regulací mezinárodního obchodu. Zmínit lze zejména trestní zákoník, který upravuje neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími

²⁴ Viz článek 3 odst. f) a g) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí.

²⁵ Viz § 23 zákona č. 16/1997 Sb., vyhlášené znění. Stanoveny byly rovněž druhy, které povinné registraci nepodléhaly a také druhy, u kterých podléhaly registraci i mrtvé exempláře.

²⁶ Stejskal, V., Vilímková, V.: Zákon o obchodování s ohroženými druhy s komentářem a prováděcími a souvisejícími předpisy, 1. vydání, Praha: Linde, 2005, str. 29.

²⁷ Viz § 22 zákona č. 100/2004 Sb.

rostlinami a jeho nedbalostní formu,²⁸ zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání či zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči.

4. Washingtonská úmluva CITES

4.1 Základní charakteristika Úmluvy

CITES byla přijata na počátku 70. let v reakci na rostoucí mezinárodní obchod s ohroženými druhy a související úbytek biodiverzity. Proces přijetí Úmluvy byl zahájen již v roce 1963 Mezinárodním svazem ochrany přírody ve spolupráci s OSN a CITES vstoupila v platnost dne 1. července 1975. V současné době eviduje CITES 184 smluvních stran (183 států a Evropskou unii²⁹), což z ní činí hlavní nástroj mezinárodního společenství v boji proti nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy. Úmluva má charakter *hard law*, a je tedy pro své smluvní strany právně závazná.

CITES je globální mezinárodní úmluva v rámci OSN a současně spolupracuje s významnými mezinárodními organizacemi, jako je Mezinárodní svaz ochrany přírody či Interpol. Úmluva reguluje nelegální obchod s ohroženými druhy, avšak nesnaží se zamezit veškerému obchodování s nimi, nýbrž pouze docílit společné globální kontroly mezinárodního obchodu tak, aby byla zachována biologická rozmanitost.³⁰

CITES vyjmenovává chráněné ohrožené druhy ve svých přílohách, kde jsou rozděleny do tří kategorií podle stupně ohrožení. V současné době je předmětem ochrany CITES více než 6.000 druhů zvířat a 34.000 taxonů rostlin.³¹

Úmluva je prováděna prostřednictvím výkonných a vědeckých orgánů jednotlivých smluvních stran, a to skrze zaběhnuté ekonomické nástroje, jako je certifikace zboží, celní kontroly či kvóty na vývoz. Zásadní význam mají doklady CITES, které musí být vydány ke každé mezinárodní zásilce obsahující chráněné druhy či výrobky z nich.

4.2 Struktura Úmluvy a seznamy druhů

CITES se skládá z 25 článků a 3 příloh, které obsahují seznamy druhů rozdělené podle stupně ohrožení, a přílohy IV, která obsahuje doporučený formulář dokladů CITES.³² Úmluva definuje základní pojmy a pravidla obchodování, vyjmenovává výjimky týkající se obchodu a upravuje povinnosti smluvních stran. Úmluva charakterizuje také výkonné a vědecké orgány, Konferenci smluvních stran a Sekretariát a popisuje dopady CITES na vnitrostátní předpisy a jiné me-

²⁸ Viz § 299 a 300 zákona č. 40/2009 Sb.

²⁹ Viz <https://cites.org/eng/disc/parties/chronolo.php> [cit. 26.08.2024].

³⁰ Stejskal, V., *op. cit.*, str. 132–133.

³¹ Viz <https://cites.org/eng/disc/species.php> [cit. 26.08.2024].

³² Appendix IV – Model Export Permit, viz 2. dodatek rezoluce č. 12.3 (Rev. CoP17).

zinárodní úmluvy, proces změn příloh i samotného textu Úmluvy a řešení sporů mezi smluvními stranami.

Přílohy CITES podléhají pravidelným změnám a jejich aktuální znění je vždy možné dohledat na oficiálních webových stránkách CITES (<http://www.cites.org>). Druhy jsou do jednotlivých příloh rozřazeny dle kritérií stanovených v Úmluvě, která současně určuje, jak má probíhat obchod s exempláři dle tohoto rozřazení. Příloha I obsahuje více než 700 druhů živočichů a téměř 400 druhů rostlin a jsou v ní zahrnuty druhy bezprostředně ohrožené vyhubením. Obchod s těmito exempláři může být povolován jen zcela výjimečně a pro odůvodněné potřeby, např. v rámci vědeckého výzkumu.

V příloze II jsou zahrnuty všechny druhy, které by se ohroženými mohly stát, pokud by mezinárodní obchod s nimi nebyl přísně regulován, a současně druhy, které jsou za tyto exempláře snadno zaměnitelné. Do přílohy II spadá více než 5.000 druhů živočichů a 33.000 druhů rostlin.

Do přílohy III je zařazeno téměř 400 druhů živočichů a více než 100 druhů rostlin. Jedná se o druhy, o kterých některá smluvní strana prohlásila, že v rámci její svrchovanosti jsou ohroženy mezinárodním obchodem, a proto má být preventivně zabráněno jejich exploataci, k čemuž je zapotřebí spolupráce s ostatními stranami při kontrole obchodu.³³

4.3 *Institucionální zajištění*

Pro efektivní fungování CITES je nezbytné vytvořit institucionální systém s orgány na mezinárodní, unijní i vnitrostátní úrovni. Na mezinárodní úrovni zajišťuje spolupráci mezi stranami Sekretariát,³⁴ na úrovni Evropské unie komunikuje se Sekretariátem a ostatními smluvními stranami Evropská komise³⁵ a na vnitrostátní úrovni zajišťuje komunikaci Ministerstvo životního prostředí.³⁶ Členské státy EU mají povinnost informovat Komisi i Sekretariát o všech právních nástrojích a opatřeních přijatých k provádění a prosazování Nařízení.³⁷

Nejvyšším rozhodovacím orgánem na mezinárodní úrovni je Konference smluvních stran³⁸ svolávaná Sekretariátem nejméně jednou za dva roky. Na těchto zasedáních smluvní strany projednávají plnění Úmluvy a změny příloh I a II. Na unijní úrovni hraje klíčovou roli Evropská komise, jakožto výkonný orgán EU.

³³ Viz článek II CITES.

³⁴ Viz článek XII CITES.

³⁵ Viz článek 15 odst. 1 a 3 nařízení Rady (ES) č. 338/97.

³⁶ Viz § 25 odst. 2 písm. a) zákona č. 100/2004 Sb.

³⁷ Viz článek 20 nařízení Rady (ES) č. 338/97.

³⁸ Viz článek XI CITES.

Komise dohlíží na řádnou implementaci unijních právních předpisů v členských státech a připravuje návrhy novelizací unijní legislativy.

Každá smluvní strana CITES je povinna ustanovit jeden či více výkonných orgánů a jeden či více vědeckých orgánů.³⁹ V České republice plní funkci hlavního výkonného orgánu Ministerstvo životního prostředí, které nese odpovědnost za provádění Úmluvy a Nařízení. Ministerstvo zejména vydává příslušné doklady a koordinuje další výkonné orgány, kterými jsou krajské úřady a orgány rostlinolékařské péče. Vědeckým orgánem je Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, jejíž úloha spočívá zejména v určování, zda vývoz, odchyt či sběr určitého exempláře nebude mít škodlivý účinek na zachování druhu. Kontrolním orgánem na vnitrostátní úrovni je Česká inspekce životního prostředí, která při své činnosti spolupracuje zejména s celními úřady a Generálním ředitelstvím cel. Při kontrolách exemplářů a podmínek pro přepravu živých exemplářů spolupracují také orgány veterinární správy.

4.4 Rezoluce a rozhodnutí Konference smluvních stran

Konference smluvních stran vydává právní akty, které mají vést ke zlepšení účinnosti CITES nastavením dalších požadavků nad rámec základních ustanovení Úmluvy. Tyto akty nejsou právně závazné, a závisí tak na posouzení každé strany, zda se je rozhodne implementovat do svého právního řádu či nikoli.⁴⁰ Předmětem rezolucí bývají záležitosti většího a obecnějšího významu, které samotná Úmluva neřeší – jejich prostřednictvím se např. zřizují komise, stanoví se strategické vize či vzory povolení a potvrzení. Naopak rozhodnutí se zabývají detailnějšími věcmi, často navazují na rezoluce a bývají adresovaná konkrétním orgánům CITES či smluvním stranám.

4.5 Úmluva CITES v České republice a Evropské unii

Na území České republiky platí CITES od roku 1992, kdy tehdejší federální vláda přijala usnesení č. 31/1992 o přistoupení České a Slovenské Federativní Republiky k CITES. Po vzniku samostatné České republiky byly závazky plynule převzaty a Úmluva byla implementována do českého právního řádu. Díky tomu začal být kladen větší důraz na právní i faktickou ochranu biodiverzity, byla prohloubena mezinárodní spolupráce ve věcech ochrany ohrožených druhů a došlo k vyčlenění nezbytných finančních zdrojů na projekty ochrany přírody. Přijatá opatření však vyvolávají i některé negativní vedlejší účinky, neboť zákazy nastavené Úmluvou paradoxně zvyšují poptávku po chráněných exemplářích. Kvůli

³⁹ Viz článek IX CITES.

⁴⁰ Viz článek XI odst. 3 písm. e) CITES a Wijnstekers, W.: The Evolution of CITES [online], 11th edition. Budakeszi: CIC – International Council for Game and Wildlife Conservation, 2018 [cit. 31.08.2024], str. 376.

častějším kontrolám bývají navíc živé exempláře živočišných druhů převáženy v extrémně nevyhovujících podmínkách.⁴¹

Evropské hospodářské společenství se řídilo Úmluvou od roku 1984, ačkoli smluvní stranou se mohla Evropská unie stát až v roce 2013 po přijetí Gaboronského dodatku. Na základě rozhodnutí Rady (EU) č. 2015/451 se tak EU stala 181. stranou CITES.⁴² Unijní úprava nejen plně implementuje požadavky Úmluvy a většiny rezolucí Konference stran, ale v některých případech nastavuje pro své členské státy i úpravu přísnější. Na rozdíl od CITES, která reguluje pouze mezinárodní obchod, upravuje unijní právo také obchod v rámci EU.

5. Nástroje právní regulace

5.1 Kategorizace chráněných druhů

Klíčový význam mezi nástroji ochrany ohrožených druhů má jejich rozdělení do kategorií v závislosti na významu a stupni jejich ohrožení. Nejvýznamnějším právně nezávazným seznamem rozdělujícím druhy do kategorií je Červený seznam ohrožených druhů vydávaný Mezinárodním svazem ochrany přírody, který slouží celému mezinárodnímu společenství jako zásadní zdroj informací o ohrožených druzích a možnostech jejich ochrany. Právně závaznými seznamy jsou pak přílohy CITES či přílohy Nařízení. Z kategorizace druhů následně vycházejí další právní nástroje, které zakládají míru regulace na stupni ohrožení určeném kategorií, ve které je druh zařazen.

5.2 Doklady CITES

Nejvýznamnějším administrativně-právním nástrojem CITES je systém dokladů, které mohou být vydány pouze za splnění stanovených požadavků, a obchod s exemplářem může být následně povolen pouze v případě, že byl předložen daný typ dokladu. Nejdůležitějším typem dokladu je povolení (*permit*), které je vyžadováno při obchodování s exempláři s nejvyšší mírou ohrožení, dalšími typy dokladů jsou potvrzení (*certificates*), oznámení (*notification*) či rostlinolékařská osvědčení (*phytosanitary certificates*).

V České republice rozhoduje o vydání většiny dokladů Ministerstvo životního prostředí, které zamítne žádost zejména v případě, kdy by vydání dokladu mohlo ohrozit zachování daného druhu ve volné přírodě. Ministerstvo může vydané rozhodnutí následně změnit či zrušit, pokud bylo vydáno na základě mylných

⁴¹ Stejskal, V., *op. cit.*, str. 136–137.

⁴² Evropská unie se stala smluvní stranou CITES a v rozsahu svých pravomocí podle článku XXI odst. 5 Úmluvy uplatňuje mimo jiné i hlasovací právo na setkáních Konference stran, a to s takovým počtem hlasů, který se rovná počtu jejich členských států, které jsou také stranami CITES. Tyto členské státy již své hlasovací právo neuplatňují.

předpokladů, případně pokud oprávněný subjekt nedodrží podmínky nebo povinnosti rozhodnutím stanovené.

Doklady CITES lze rozlišovat podle toho, zda jsou vydávány za účelem dovozu, vývozu, zpětného vývozu či introdukce z moře a současně podle toho, do které přílohy je zařazen druh, s jehož exemplářem má být obchodováno. Mezi podmínky pro vydání některých dokladů pak lze zařadit zejména sdělení vědeckého orgánu, že obchod s exemplářem neohroží přežití daného druhu, označení exempláře umožňující jeho jednoznačnou identifikaci, potvrzení, že exemplář nebyl získán protizákonným způsobem, či potvrzení, že exemplář nebude využit převážně pro komerční účely.

5.3 Výjimky z běžného režimu obchodování

Vedle běžných postupů, které se uplatní ve většině případů obchodu s exempláři, existují i výjimky, pro něž platí zvláštní režim. Tyto výjimky mohou být založeny na zvláštním charakteru exemplářů či na odlišném způsobu provádění obchodu.

Mezi exempláře se zvláštním charakterem, na které se nevztahují běžná pravidla obchodování, lze zařadit např. exempláře osobního nebo rodinného charakteru, exempláře narozené a odchované v zajetí a uměle vypěstované pro obchodní účely či zpracované exempláře získané před více než 50 lety.⁴³

Naopak mezi výjimky založené na způsobu provádění obchodu patří zejména přeprava a překládka exemplářů (tzv. tranzit), některé případy neobchodního zapůjčení, daru nebo výměny mezi vědci nebo vědeckými institucemi, putovní zoologické zahrady, cirkusy, zvěřince, výstavy rostlin a jiné putovní výstavy⁴⁴ či časté přeshraniční přesuny živých zvířat v osobním vlastnictví a hudebních nástrojů odvozených od exemplářů.⁴⁵

5.4 Další právní nástroje regulace obchodu

Mezinárodní obchod je vedle kategorizace druhů a systému dokladů CITES regulován i prostřednictvím dalších právních nástrojů. Mezi nejvýznamnější z nich lze zařadit systém vývozních kvót, které nastavuje Konference stran. Jeho prostřednictvím je zajišťováno, aby vývoz exemplářů zůstal pod úrovní, která by mohla mít negativní vliv na zachování druhu.⁴⁶ Velký pozitivní přínos má rovněž unijní úprava přemísťování živých exemplářů v rámci EU, která stanoví, že v průběhu jakéhokoli přemísťování, tranzitu či překládání je nutno o exempláře pečovat

⁴³ Viz článek VII CITES a článek 4 odst. 5 písm. b) ve spojení s odst. 1 písm. a) a d) a odst. 2 písm. a), b) a c) a článek 5 odst. 6 bod i) ve spojení s odst. 2 písm. a) a c) bod ii) nařízení Rady (ES) č. 338/97.

⁴⁴ Viz článek VII CITES.

⁴⁵ Viz rezoluce č. 10.20 a 16.8 (Rev. CoP17) a články 37-44 a 44h-44p nařízení Komise (ES) č. 865/2006.

⁴⁶ Viz rezoluce č. 14.7 (Rev. CoP15), Wijnstekers, W., *op. cit.*, str. 561 a Stejskal, V., *op. cit.*, str. 134.

tak, aby bylo minimalizováno nebezpečí zranění, poškození zdraví nebo krutého zacházení.⁴⁷

K lepší ochraně exemplářů přispívá také povinnost registrace některých exemplářů, kterou nastavuje český právní řád nad rámec požadavků CITES i unijní legislativy, či povinnost nezaměnitelného značení některých exemplářů, které má zabránit záměnám a podvodům v rámci nelegálního obchodování.⁴⁸

6. Prosazování právní regulace

6.1 Prosazování právní regulace na mezinárodní úrovni

Vzhledem k mezinárodní povaze regulace obchodování s ohroženými druhy je klíčové dodržování nastavených pravidel nejen ze strany fyzických a právnických osob, ale také samotných států jako smluvních stran CITES. Na mezinárodní úrovni je však prosazování obtížné z důvodu nízké míry institucionalizace a absence nadřizené moci. Právní regulace proto hledá rovnováhu mezi prosazováním mezinárodních norem a zachováním suverenity států.⁴⁹

Zásadním nástrojem kontroly dodržování CITES ze strany smluvních stran je systém podávání zpráv. Jedná se o administrativní kontrolu, která je založena na informacích podávaných jednotlivými státy a EU.⁵⁰ Smluvní strany Úmluvy podávají Sekretariátu dva typy pravidelných hlášení o plnění závazků, a to roční výkaz, který obsahuje informace o obchodu s exempláři, a zprávu o opatřeních přijatých k uplatňování CITES.⁵¹ Sekretariát získává informace o dodržování CITES také prostřednictvím inspekce a samostatných šetření, která již nespolehají pouze na informace podané smluvními stranami.⁵²

Pokud některá smluvní strana porušuje stanovená pravidla, mohou na ni být uvaleny sankce, jako je omezení finanční podpory, omezení přístupu na trh či bojkot vývozu.⁵³ Na webových stránkách CITES je zveřejněn seznam států, se kterými je doporučeno dočasně pozastavit obchodování kvůli porušování požadavků Úmluvy.⁵⁴

⁴⁷ Viz článek 9 odst. 5 nařízení Rady (ES) č. 338/97.

⁴⁸ Viz § 23–23c zákona č. 100/2004 Sb.

⁴⁹ Damohorský, M. a kol., *op. cit.*, str. 127–129.

⁵⁰ Šturma, P., Damohorský, M., Ondřej, J., Zástěrová, J., Smolek, M.: *Mezinárodní právo životního prostředí – I. část (obecná)*, 1. vydání, Beroun: IFEC, 2004, str. 162–163.

⁵¹ Viz článek VIII odst. 6–8 CITES.

⁵² Viz článek XIII CITES.

⁵³ Damohorský, M., Šturma, P., Ondřej, J., Zástěrová, J., Smolek, M., Sobotka, M., Stejskal, V., Žáková, K.: *Mezinárodní právo životního prostředí – II. část (zvláštní)*, 1. vydání, Beroun: IFEC, 2008, str. 133.

⁵⁴ Více viz *Countries currently subject to a recommendation to suspend trade*, dostupné online z: <https://cites.org/eng/resources/ref/suspend.php> [cit. 15.09.2024].

6.2 Prosazování právní regulace na vnitrostátní úrovni

Na vnitrostátní úrovni se dodržování právní regulace odvíjí zejména od mezinárodních závazků a doporučení, avšak některé státy nastavují v rámci své působnosti i přísnější či dodatečná pravidla. Hlavním nástrojem pro dodržování právní úpravy je i na vnitrostátní úrovni kontrola, jejíž regulace vychází zejména z unijní úpravy. V rámci EU mají členské státy povinnost sledovat dodržování nastavených pravidel, samostatně činit vhodné kroky k zajištění dodržování Nařízení a hlásit tato opatření a výsledky svých šetření Komisi a Sekretariátu.

V České republice zastává roli hlavního kontrolního orgánu Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), která provádí kontroly nejen v rámci území ČR, ale také na hranicích, tedy na letištích a vylučovacích postách. ČIŽP má pravomoc ukládat v rámci kontroly opatření k zajištění souladu s právními předpisy, projednává přestupky podle Zákona a za splnění daných podmínek je oprávněna zadržet či zabavit exemplář.⁵⁵ Vedle ČIŽP se kontroly účastní zejména celní orgány, které dohlíží nad exempláři při jejich přechodu přes státní hranice, kontrolují příslušné doklady a ověřují, zda přeprava živých exemplářů odpovídá stanoveným podmínkám.⁵⁶

V případě, že v průběhu kontroly vyjde najevo pochybení, mohou být uložena nápravná či sankční opatření. CITES ukládá svým smluvním stranám povinnost přijmout opatření, která znemožní obchodování s exempláři odporující ustanovením Úmluvy. Tato opatření musí upravovat zejména sankcionování nelegálního obchodu a možnost zabavení exemplářů či jejich navrácení do státu vývozu.⁵⁷ Unijní úprava stanoví již konkrétní případy porušení, za které jsou členské státy povinny ukládat sankce, a to zejména obchodování bez řádného dokladu či nevyhovující přepravu živých exemplářů. Opatření přijatá členskými státy musí v souladu s unijní úpravou obsahovat také ustanovení týkající se zadržení a zabavení exemplářů.⁵⁸ V České republice je zadržení exempláře možné v případě, kdy ČIŽP či celní úřad zjistí porušení právních předpisů nebo mají důvodné pochybnosti o původu exempláře či zákonném nakládání s ním. Pokud se pochybnosti ukáží jako neodůvodněné, bude exemplář navrácen držiteli, v opačném případě však zahájí ČIŽP do 30 dnů od zadržení řízení o zabavení exempláře. V případě zabavení exempláře přechází vlastnické právo k němu na stát a Ministerstvo životního prostředí rozhodne, jak bude s exemplářem dále naloženo.⁵⁹

V návaznosti na míře společenské škodlivosti protiprávního jednání v souvislosti s mezinárodním obchodem s ohroženými druhy je uplatňována správ-

⁵⁵ Viz § 30 zákona č. 100/2004 Sb.

⁵⁶ Viz § 25 odst. 5 a § 26 zákona č. 100/2004 Sb.

⁵⁷ Viz článek VIII odst. 1 CITES.

⁵⁸ Viz článek 16 nařízení Rady (ES) č. 338/97.

⁵⁹ Viz § 34–34a zákona č. 100/2004 Sb.

něprávní či trestněprávní odpovědnost. Ve vztahu k CITES je pojem společenské škodlivosti blíže definován v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 207/2015, podle kterého nesmí být škodlivost jednání spočívajícího v dovozu exempláře bez řádného povolení podceňována.

V rámci správněprávní odpovědnosti Zákon upravuje jednotlivé přestupky a podle míry závažnosti určuje výši pokuty, kterou lze za přestupek uložit. Přestupky projednává ČIŽP a případné pokuty jsou příjmem Státního fondu životního prostředí. Skutkové podstaty přestupků naplňují požadavky unijní úpravy a v některých případech jdou i nad její rámec, např. v souvislosti s povinnou registrací exemplářů stanovenou Zákonem.⁶⁰

Trestněprávní odpovědnost vychází nejen z požadavků Úmluvy a Nařízení, ale také ze směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí, na jejímž základě musí členské státy zajistit, aby obchodování s jedinci chráněných druhů, jejich částmi a odvozeninami představovalo v rámci národní legislativy trestný čin, pokud je protiprávní a bylo spácháno úmyslně nebo alespoň z hrubé nedbalosti.⁶¹

Český právní řád implementuje požadavky směrnice prostřednictvím trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami a jeho nedbalostní formy.⁶² Objektem těchto trestných činů je ochrana jedinců zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin a také exemplářů chráněných druhů před neoprávněným nakládáním s nimi. Oba trestné činy jsou trestnými činy poruchovými, tedy předpokladem jejich spáchání je reálné porušení chráněného zájmu a nestačí pouze jeho ohrožení. Vedle těchto základních ustanovení souvisí s problematikou mezinárodního obchodu i další trestné činy – např. týrání zvířat (§ 302), chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a) či pytláctví (§ 304). V souladu se směrnicí o trestněprávní ochraně životního prostředí jsou za všechna tato jednání trestně odpovědné také právnické osoby, a to na základě zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁶³

7. Závěr

Nelegální obchod s ohroženými druhy zvířat a rostlin významně přispívá k úbytku biologické rozmanitosti a negativním způsobem ovlivňuje celé ekosystémy. Nelegální obchodování zasahuje i do socioekonomického rozvoje států a jejich bezpečnostní situace.

Regulace mezinárodního obchodu probíhá na úrovni mezinárodního, unijního i vnitrostátního práva. Klíčovou roli v této oblasti zastává Washingtonská

⁶⁰ Viz § 34c–34f zákona č. 100/2004 Sb.

⁶¹ Viz článek 3 odst. g) a článek 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES.

⁶² Viz § 299 a § 300 zákona č. 40/2009 Sb.

⁶³ Viz § 7 zákona č. 418/2011 Sb.

úmluva CITES, která představuje do dnešní doby nejvýznamnější právní nástroj regulace nakládání s ohroženými druhy a boje proti nelegálnímu obchodování s nimi.

Významnou roli v oblasti kontroly a regulace mezinárodního obchodu s ohroženými druhy hraje také Evropská unie, která je sama smluvní stranou CITES a již od roku 1984 zajišťuje jednotné provádění požadavků CITES svými členskými státy. Unijní legislativa provádí nejen požadavky CITES, ale implementuje i doporučení velké části rezolucí a sama zavádí v některých oblastech úpravu přísnější, čímž zajišťuje vyšší standard ochrany zvířat a rostlin. Unijní úprava tvoří jádro právní úpravy regulace obchodu i v rámci členských států EU. Český právní řád provádí požadavky CITES i unijní legislativy a rovněž využívá možnosti zavést v některých záležitostech úpravu přísnější.

Vedle četných výhod, které právní úprava bezesporu přináší, jí lze vytknout i některé nedostatky. Na mezinárodní úrovni je zásadním problémem absence společného orgánu s vynucovací pravomocí. Zejména v rozvojových zemích pak chybí implementace regulace CITES do vnitrostátních právních řádů, ustanovení příslušných orgánů či podávání vyžadovaných zpráv. Dalším problémem je doporučující charakter rezolucí CITES, ve kterých je obsažena velká část doplňujících pravidel k provádění požadavků Úmluvy, a problematická je také možnost každého signatáře činit výhrady týkající se kteréhokoli z druhů zařazeného do příloh CITES. Celá oblast regulace mezinárodního obchodu je navíc poměrně složitá a obsahuje celou řadu výjimek, odchylek a zvláštních úprav, což může způsobovat nejen nepřehlednost právní úpravy a administrativní zátěž, ale potenciálně také vytvářet prostor pro obcházení nastavených pravidel.

Problém nelegálního mezinárodního obchodu však nedokáže vyřešit ani sebelepší právní úprava, jelikož právní normy musí být v konečném důsledku dodržovány zejména ze strany fyzických osob. Klíčovou je tedy celosvětová osvěta a zvyšování povědomí o boji proti nezákonnému obchodu s ohroženými druhy, neboť k úplné eliminaci nelegálního obchodování by mohlo dojít pouze v případě neexistence spotřebitelské poptávky.

Seznam zdrojů:

Countries currently subject to a recommendation to suspend trade. Dostupné online z: <https://cites.org/eng/resources/ref/suspend.php> [cit. 15.09.2024].

DAMOHOŘSKÝ, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7.

DAMOHOŘSKÝ, M., ŠTURMA, P., ONDŘEJ, J., ZÁSTĚROVÁ, J., SMOLEK, M., SOBOTKA, M., STEJSKAL, V., ŽÁKOVSKÁ, K.: Mezinárodní právo životního prostředí – II. část (zvláštní), 1. vydání, Beroun: IFEC, 2008. ISBN 978-80-903409-8-9.

GILLESPIE, A.: Conservation, Biodiversity and International Law, Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011. ISBN 978-0-85793-515-1.

CHMELÍK, J. a kol.: Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení, Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5.

IUCN Red List of Threatened Species. Dostupné online z: <https://www.iucnredlist.org/> [cit. 04.08.2024].

KISS, A., SHELTON, D.: Manual of European environmental law, 2nd edition, Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 0-521-59122-8.

KRÄMER, L.: Focus on European Environmental Law, 2nd edition, London: Sweet & Maxwell, 1997. ISBN 0-421-60140-X.

KUČERA, J.: Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Základní informace se zaměřením na Českou republiku a Evropskou unii, 2. vydání, Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. ISBN 978-80-7212-552-4.

List of Parties to the Convention. Dostupné online z: <https://cites.org/eng/disc/parties/chronolo.php> [cit. 26.08.2024].

MEZŘICKÝ, V.: Environmentální politika a udržitelný rozvoj, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.

Millennium Ecosystem Assessment: Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. Washington, DC: Island Press, 2005. ISBN 1-59726-040-1.

MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL V.: Ochrana zvířat v právu, 1. vydání, Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9.

STEJSKAL, V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1.

STEJSKAL, V. a VILÍMKOVÁ, V.: Zákon o obchodování s ohroženými druhy s komentářem a prováděcími a souvisejícími předpisy, 1. vydání, Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-512-5.

ŠTURMA, P., DAMOHOŘSKÝ, M., ONDŘEJ, J., ZÁSTĚROVÁ, J., SMOLEK, M.: Mezinárodní právo životního prostředí – I. část (obecná), 1. vydání, Beroun: IFEC, 2004. ISBN 80-903409-2-X.

The CITES species. Dostupné online z: <https://cites.org/eng/disc/species.php> [cit. 26.08.2024].

WIJNSTEKERS, W.: The Evolution of CITES, 11th edition, Budakeszi: CIC –International Council for Game and Wildlife Conservation, 2018. Dostupné online z: https://cites.org/sites/default/files/common/resources/The_Evolution_of_CITES_2018.pdf [cit. 15. 9. 2024].

O autorce:

Autorka je absolventka Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Diplomovou práci obhájila na katedře práva životního prostředí

Abstrakt:

Mezinárodní obchod s produkty živé přírody probíhá již po staletí, avšak v posledních desetiletích je v důsledku globalizace a technického pokroku natolik rozsáhlý, že představuje jeden z nejvýznamnějších zdrojů ohrožení biologické rozmanitosti. S nelegálním mezinárodním obchodem je často spojena i celá řada kriminálních aktivit a svým rozsahem je srovnatelný s obchodem s drogami či se zbraněmi. Cílem tohoto článku je podat komplexní přehled stávající právní úpravy této problematiky a analyzovat její efektivitu v praxi.

Na mezinárodní úrovni je tento druh obchodování regulován Washingtonskou úmluvou (CITES), která v současné době poskytuje nejúčinnější právní nástroje v boji proti nelegálnímu obchodování s ohroženými druhy. Klíčové jsou zejména doklady CITES, které jsou nezbytné při jakémkoli přeshraničním přesunu exemplářů druhů zařazených do příloh této úmluvy.

Významnou roli v regulaci mezinárodního obchodu hraje také Evropská unie, jejíž legislativa zajišťuje jednotné provádění požadavků CITES členskými státy a v některých případech zavádí i přísnější opatření. Úmluva CITES musí být rovněž implementována do vnitrostátních právních předpisů jednotlivých smluvních stran. Česká republika tyto závazky naplňuje prostřednictvím zákona č. 100/2004 Sb.

Za hlavní výhodu současné právní úpravy článek považuje globální dosah úmluvy CITES, který umožňuje regulaci mezinárodního obchodu na celosvětové úrovni. Naopak mezi hlavní nedostatky článek řadí omezené možnosti efektivního prosazování dodržování právních předpisů a nedostatečnou implementaci požadavků CITES některými smluvními stranami.

Klíčová slova:

mezinárodní obchod, exemplář, CITES

LEGAL FRAMEWORK FOR REGULATING INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES

Abstract

International trade in wildlife products has been ongoing for centuries. However, in recent decades, due to globalization and technological advancement, it has expanded to such an extent that it now represents one of the most significant threats to biodiversity. Illegal international trade is often associated with a wide range of criminal activities and, in terms of scale, is comparable to the trade in drugs or arms. The aim of this article is to provide a comprehensive overview of the existing legal framework on this issue and to analyse its effectiveness in practice.

At the international level, this type of trade is regulated by the Washington Convention (CITES), which currently provides the most effective legal tools to combat illegal trade in endangered species. Particularly important is the CITES documentation, which is required for any cross-border transfer of species listed in the appendices of the convention.

The European Union also plays a significant role in regulating international trade, with its legislation ensuring uniform implementation of CITES requirements by its member states and, in some cases, introducing even stricter measures. The CITES convention must also be implemented into the national legal systems of the individual contracting parties. The Czech Republic fulfils these obligations through Act No. 100/2004 Coll.

The article identifies the global reach of the CITES convention, which allows for the regulation of international trade on a worldwide level, as the main advantage of the current legal framework. On the other hand, the main shortcomings, according to the article, include the limited ability to effectively enforce compliance with legal regulations and the insufficient implementation of CITES requirements by some contracting parties.

Key words:

international trade, specimen, CITES

